

בעזהש"ת

והמשכילים יזרחו קוהר הרקיע

גליון שבעי

והמשכילים יזרחו

שיעורים בספר הזוהר
— על התורה והמועדים —
ע"י הרב יצחק לאווי שליט"א

שבת בראשית תשפ"ב

השיעור לשמיני עצרת הוקדש על ידי ידידי

הרה"ח ר' נפתלי שניצלער שליט"א

לעילוי נשמת אליהו בן יושע דוד

יזכה לשמחת החג ולעלות לרגל ליראות פני השכינה

השיעור לשבת בראשית הוקדש על ידי

יוצא לאור על ידי מכון אור השכל

Or Hasechel Inc.

1800 New Central Ave.

Lakewood, NJ, 08701

לשמיעת וצפיה בשיעורים, וכן לשאר שיעורים וכתבים, ולהרשמה לקבלת ערכונים
שבועיים באימייל

yitzchoklowy.com

קביעין כן תהוון בהנהו חבורתא

ואלה יעמדו על הברכה המשתתפים הקבועים
לפחות בסכום ח"י מדי חודש בחודשו

ר' משה אליעזר
ליבערמאן שליט"א

ר' יוסף דוד אלבום
שליט"א

ר' משה זילבערשטיין
שליט"א

ר' יואל ווערצבערגער
שליט"א

ר' משה יואל קאהן
שליט"א

ר' שמעון ברנדסדורפר
שליט"א

מרת רחל סלם
תליט"א

ר' זאב שטיינמעץ
שליט"א

ר' חיים הלברשטם
שליט"א

ר' יידל ניווירטה
שליט"א

ר' מרדכי געץ
שליט"א

ר' נחום האלפערט
שליט"א

ר' יעקב פרידמן
שליט"א

ר' מרדכי רעטעק
שליט"א

ר' יעקב לב
שליט"א

ר' יגאל הרמלין
שליט"א

תוכן

יהי שם ה' מבורך

- ה פרק א - תחילתו קשה וסופו רך
 ה 'מברך' - מ"ב קשה ואח"כ רך.
 ו יום ראש השנה מ"ב שבו נברא העולם בדין ואח"כ רך.
 ו כל התחלות קשות וסופם רכות.

אני ראשון ואני אחרון

- ז יציאה בברכה
 ז יציאה מחודש האסיפה וחזרה לבדד
 ח ברכת ה' מתחילה ועד סוף
 י כל התחלות מאין קשות
 יא בראשית הוא התחלה אחר האחרית

יהי שם ה' מברך

זוהר תצוה חלק ב קפו, א

אור יקר תצוה סימן ג, עמ' קעג – קעו

הסולם תצוה מאמר יהי שם ה' מברך, אות קמ"א – קמ"ג

מאמר זה הוא סגירת דרושי הסבא, כשם שפתח בפסוק שאין בו יחס ישיר לחודש תשרי ובמדבר אשר ראית כך סגר בפסוק כללי אשר בו ברכת ה', כסיום התורה ביום העצרת וזאת הברכה. ודרשו על כלל הסדר שביאר כאן מן הדין הקשה אל רכות השמחה. וזוה המשיך לבאר את ההבדל בין הדין העליון אשר בו עסק בתחילת דבריו אל הדין התחתון שהוא השופט בפועל את העולם, כי בדין התחתון בלבד ייתכן מהלך זה של המתקה ורכות.

פרק א - תחילתו קשה וסופו רך

א.

'מברך' - מ"ב קשה ואח"כ רך.

כתיב (תהלים קיג, ב. איוב א, כא) יהי שם יי' מברך. מאי מברך?

כלא ידעי (פירושו לפי הפשט פשוט). משום מה ציינו כל המפרשים לפסוק באיוב א, כא ולא לפסוק בהלל. ועניינו שם ידוע שהוא צידוק הדין וכן למדו ממנו בברכות ס, ב שיש לברך על הרעה, והוא מתאים לדרוש שבכאן העוסק בסדרי הדין והמתקתו לבסוף ככתוב וה' ברך את אחרית איוב מאשיתו. וסודו ביארנו בזוהר ויחי רלב, ב – רלג, א יהי הוא המשכה ממקור הסתום ועד שמש ומבואו, אבל רזא חדא ידע חד מחברנא במדברא אחזיאו ליה בחלמא, ורבי יצחק כפתורא שמיה.

מאי מברך? שירותא קשה וסיפיה רך. מ"ב – קשה, דינא איהו ודאי (סוד שם מ"ב הוא בנבורה כמ"ש בתפלת רבי נחוניא בן הקנה), לבתר רך.

ב.

יום ראש השנה מ"ב שבו נברא העולם בדין ואח"כ רך.

כגוונא דא, יומא דראש השנה מ"ב, דהא במ"ב, וברזא דמ"ב אתוון, אתברי עלמא (שם של מ"ב אותיות הנזכר בקידושין ע, א הוא סוד מעשה בראשית והוא יוצא ממ"ב אותיות של פסוק בראשית ושלאחריו כמ"ש ר"ת בתוספות חגיגה יא, ב ד"ה אין דורשין. וכן נזכר בזהר בראשית טו, ב. ומסורת בשם רב האי גאון שהוא מ"ב אותיות הנודעים בראשי תיבות התפלה אנא בכח וכו' עי' אוצר הגאונים חגיגה חלק התשובות עמ' 32, ובשור"ת הרשב"א חלק א סימן ר"כ. ואופן יציאת השם מפסוקי בראשית נזכר ברבינו בחיי בראשית א, ב. ובשלימות בספר הקנה דף פח ובספר הפליאה עמ' רכג ומובא בפרדס רמונים שער פרטי השמות שער כ"א פרק י"ג. וראה המלוקט באריכות בספר דברי יעקב בשמות הקודש שער ב'.

ובראש השנה נברא העולם והוא סיבת דינו, ראה המצויין במקורות למעמי מידת הדין בחודש השביעי. ואע"פ שלמעלה אמר שמעם הדין הוא השביעי, כאן כל דרושו מוסב על כך שמקום הדין הוא למטה במלכות ולכן סופו רך.).

ועל דא אתברי בדינא (כמ"ש מדרש אגדה בראשית א, א ומובא ברש"י שם: "שבתחילה עלה במחשבה לברואו במידת הדין; ראה שאין העולם מתקיים, הקדים מידת רחמים ושיתפה למידת הדין", לבתר רך.

ג.

כל התחלות קשות וסופם רכות.

ועל דא תנינן (מכילתא דר' ישמעאל יתרו בחודש ב ומובא ברש"י יתרו יט, ה "ועתה – אם עתה תקבלו עליכם יערב לכם מכאן ואילך, שכל התחלות קשות") **כל שירותין קשין, וסופא דלהון רכין.**

ביומא דראש השנה קשה, ביומא דעצרת רך וחדוא.

אני ראשון ואני אחרון

יציאה בברכה

עולם.

יציאה מחודש האסיפה וחזרה לברד

א.

כאשר הסבא לימד את רבי שמעון את כל סודות כל מהלך החודש השביעי, ייתכן שהיה כל זה בבחינת לימוד לפני החגים כפי שמשמע מתחילת הסיפור. וייתכן גם שנמשך הלימוד הזה משך כל החודש השביעי וכל חג בזמנו למדו ועיינו ודרשו. בין כך ובין כך הרי בסדר הסיפור הגענו כאן אל סופו. וכפי סדר הדברים בחג עצמו יש לצאת עכשיו מן המפגש ולחזור אל המדבר. וכיצד יוצאים מן מועדי החודש, בברכת התורה. שכן הוא סדר המועדים עצמם והוא סדר התורה עצמה, שקראנו בשמחת תורה וזאת הברכה אשר ברך משה. והוא ברכת יומו האחרון מול דברי התוכחה ודברים הקשים שאמר מתחילת הספר ועד כאן. כך הוא ממש החודש הזה פתח 'אלה הדברים' דברי מוסר ותוכחה של השופר ושל קטרוגי ראש השנה, ועד שהגיע אל סופו וזאת הברכה, 'הי שם ה' מבורך מעתה ועד

ב.

וכאשר הותחלה דין החודש בהיפרדות איש מעל אחיו, שכן למדנו שהיה צורך לסבא להיפרד מאחיו אשר במדבר ולכנוס אל העיר לראש השנה. וראינו כי מעיקרי דין ראש השנה היותו עומד על כל יחיד בפני עצמו כמאמר היוצר יחד ליבם, שכל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון. והיה התאמצות להפוך דין זה לטובה ולהתכלל עם הציבור בתוך עמי אנכי יושבת. והרי במשך החודש הצטופפו סבא ורבי שמעון עם אנשי עירם ועשו את החודש באסיפה ובשמחה. כך ביציאה מן החודש נפרדים הם וחוזר כל אחד למקומו ולארצו, ומברכים הם זה את זה לשלום, מברכים את ה' ומברכים את החודש ומברכים את העולם מברכותיהם.

ג.

ואלה הם ממש ברכות משה רבינו

עד שיגיע אחרון שבישראל לביתו בדד ולא יחמוד איש את ארצו בעלותו ולא יצטרך לחומה אלא יתבודד ללמוד בביתו את הצריך לו.

ברכת ה' מתחילה ועד סוף

ה.

יהי שם ה' מברך. פסוק זה כפי שהוא בפשטותו פסוק הכי ברור, ומה עוד יש ליהודי להגיד אלא יהי שם ה' מברך. הרי הוא מופיע כלשוננו בשני מקומות מנוגדים. בהלל שבספר תהלים יהי שם ה' מברך מעתה ועד עולם. ובצידוק דין איוב בספרו ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מברך. באחד מהם הוא התחלת השמחה הגדולה מעתה ועד עולם ממזרח שמש עד מבואו וכו'. בשני הוא בסוף כל צרה מכל מקום יהי שם ה' מברך, אין עוד מה להוסיף ולא להתאונן. בוודאי יש בברכה זו כדי לעבור על הרע ועל הטוב, שחייב אדם לברך על שניהם, הרי כי הברכה מתעלה על שניהם, כוללת היא את החסד ואת הדין, את ראש השנה ואת שמיני עצרת, את האסיפה ואת הבדד, בשניהם יהי שם ה' מברך, הוא ה' של אתה בחרתנו הוא ה' של תן פחדך הוא ה' של אתה חוננתנו.

כאשר הוא נפרד מעמו ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל, כנס את ראשי העם בהמלכת ראש השנה, ואז בירך יחד שבטי ישראל. ופירוש יחד אינו באחדות אלא כל אחד לחוד, כאשר למדנו בפירוש היוצר יחד לבם. ולא ברכה אחת בירך משה את ישראל כפי שעשה בתחלה אלא שנים עשרה ברכות לשנים עשר שבטי ישראל איש אשר כברכתו, כל אחד כפי סגולתו יכולתו וצרכיו.

ד.

ועל כך דיבר משה בפירוש בסוף הברכות ואמר וישכון ישראל בטח בדד. ופירשו לפי שהנמצאים בחשש וצער צריכים להתאסף יחד להגנה מפני אויב ולקריאה ותפלה. אבל היושבים בטח הם יושבים בדד איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו, כאשר סר הפחד. וכך אמרה דבורה חדלו פרזות והולכי ארחות וכו', עד שקמתי וכו', שם יתנו צדקות ה' צדקת פרזונו בישראל. הצדקה שעשה להם ה' שהחזיר להם הבטחון וכבר אינם צריכים ללכת באסיפות רבות מפחד אויב אלא יכול כל אחד לשבת בביתו וארצו. וכך הוא בחשש הרוחני שמפניו נכנסנו לעיר בראש השנה ותקענו וצמנו וישבנו בסוכה ואחר כל זה הרי משמיני עצרת ואילך יתנו צדקת פרזונו שכל אחד הולך בדרכו

ו.

וכל זה הוא הפירוש הפשוט, ואפילו הסוד הגנוז בזה כיצד מברכים את ה' כלומר ממשיכים הארתו בכל עולם מעתה ועד עולם, כל זה ברור. אך עוד יש מקום להשתעשע במילים הללו. ודרכים רבות יש לשעשע במילים של התורה, בצירופי אותיות בפירוקי אותיות ברמזיהם ובמשמעותם ובשעשוע שביניהם. היה אחד מחברי המדבר ורבי יצחק כפתורא שמו. ובוודאי לא לחנם קרא שמו יצחק. והוא חלם לו על אותיות המילים מהו מברך. אפשר לחלקו לשני מילים מב ורך. חלוקה זו עצמה שעשוע הוא כי בשני דרכים ניתן לחלק את המילים לקטעי משמעות כמו נגיד ישראל הוא ישר אל, שניהם מילים בעלי משמעות שמצטרפים לשם. או בדרכי מבנה האותיות עצמם כמו בגימטריא שלהם ובכל רמז שלהם. והוא חתך מילה זו לשני מובנים הללו עצמם אמר מ"ב הוא מספר 42. ורך הוא משמעות רך.

ז.

ועניינו כי מ"ב בהתחלה, כלומר מהו שם ה' בהתחלה, הוא מ"ב. כנודע שיש שם של ארבעים ושתים אותיות והוא שמו של המקום בהתחלה. כי שם זה הוא סוד מעשה בראשית, כי בו נברא העולם והוא רמוז במ"ב אותיות של תחילת בראשית. ועוד הוא ל"ב

אלהים של ששת ימי בראשית ועשרה מאמרות שבהם. ועוד הוא מתחלק לשבע פעמים ששה שמות שהם שבעת ימי בראשית. והעמידה על סוד אותיות השם הזה שאין להם משמעות אבל הם אותיות מרמזים בחומר האותיות עצמם אל העולם בשעה שעוד לא קיבל פירוש אלא פירושו הוא שהקב"ה בנה אותו משורשו ויסד ארץ על מכוניה.

ח.

שם זה של מ"ב הוא במידת הגבורה, כפי הקשר שנקשרו כל השמות לספירה מסוימת נקשר שם זה אל ספירת הגבורה. אך עוד הוא הגבורה שכן אלו הם גבורותיו לברוא עולם ולחתוך מן האין אותיות שיוגבלו ויוצרפו בכ"ב מוצאות הפה ובכל דרכי חלוקת העולם כנודע לכל מתבונן שעיקר בריאת העולם הוא הפרדת הכל מהכל עד שכל דבר עומד בפני עצמו ויבדל אלהים וכו', והוא הבנין בטרם נעשה שמות, זהו פירוש נסתר ליהי שם ה' מברך פירוש שאין לגלותו אלא לצנועים ולא לדרוש בו לשנים כי המילים שיש להם משמעות בפרשת בראשית אינם עיקר עניינו אלא החילופים והרמזים שאין להם משמעות כי הם מורים בנין אבני החומר היסודי של העולם שהם פשוט כפי שהם ומהם נוצר המשמעות ולא

להיפך.

ז.

ועל שם זה נאמר כי תחילת בריאת העולם בדין היה. טרם נודע מה יהיה ולא נקבע על דבר אחר אלא בדין יציאת כל יש מכל אין. ומשנוסד העולם כולו אז ביום עשות הויה אלהים שיתף מידת הרחמים למידת הדין. ושיתוף זה וודאי אינו סוג של פשרה אחר שהתוכנית שלכתחילה לא פעלה. אבל הכוונה שזהו מהלך הדברים, ואת מהלך זה אנחנו חוגגים במשך חודש תשרי אשר הותחלה בדין ראש השנה והסתיימה ברכות, וכאן הוא רך של מברך, הוא יום שמיני עצרת שבו הכל רך ונוח היפך הקשה והכבד, והוא יום שמחה ועידון ויחוד.

כל התחלות מאין קשות

י.

ומה ענין הסדר הזה. אמר הסבא שזהו בחינת כל התחלות קשות, ואם כל התחלות קשות, הרי ההמשך הוא שכל הסופים רכים. ואם ההתחלות היו מרורות הרי ההמשך והסוף מתוק, מכאן ואילך יערב לכם. אך מהו סיבתו של קושי זה ואיה הכל

מתחיל, אם התחלות קשות כי נברא העולם בדין או העולם נברא בדין כי התחלה קשה ואנה היה ההתחלה שממנו ילמד העולם להתחיל כן. אלא המובן בכל זה כי הקושי המדובר פה אינו סתם מין חולשה וכבדות ידים, אדרבה זה הכבדות מתאים לסוף. וכן הוא בעבודת האדם שהרי בתחלה יש לו שמחת וחדוות התחדשות ושוב הוא מתעייף ונעצל ואם כן דווקא אין התחלות קשות וסיומים קשים יותר מצד מידת העצלות הפשוטה השולטת על החיים. ולא מצד זה היתה בריאת העולם קשה אדרבה היתה הדבר הכי קל ויאמר אלהים באתא קלילא, וודאי אין לפניו עייפות וקושי.

יא.

אבל הקושי הוא בהיות העולם נתלה על בלימה הרי הוא צריך להחזיק את עצמו מיניה וביה, ועל מה הוא נוסד על האין הגמור ואיך יוצא דבר מן האין וודאי זה קשה, גם לאלהים כביכול זה קשה הוא בלתי מובן והוא דורש סוד שם מ"ב של מעשה בראשית לפעול אותו ואין אנו כעת בדרשת הסוד הזה אלא בהזכרת קושי שלו, אשר השפעת קושי זה אנחנו מרגישים בראש השנה כאשר נזכרים לעשות שנה חדשה ועולם חדש והרי כל הקושי והדין של עשיית יש מאין מתרגש עלינו וככל אשר ביארנו.

יב.

מובן ממילא שקושי זה של יש מאין איננו יכול להיות כי אם לרגע אחד. ולכן אמיתת הדין של ראש השנה אינו אלא רגע אחד וכולם נסקרים בסקירה אחת אלא שהוא נרגש לבני אדם בזמן וגם לבני אדם נרגש שהוא ברגע אחד ואין בו זמן. כי ממילא מאותו רגע ואילך יערב לכם כי כבר יש עולם וכבר אין העולם תולה על בלימה אלא האות בית תולה על האות אלף והאות גימל על האות בית וכן הלאה. רק האלף הוא שהיתה קשה ונעלמת אבל אין המשכה קשה כלל. ואדרבה ברגע שנפרט הכל, ובכללות כ"ב יום של החודש שהם עשיית כ"ב אותיות שכל אחד מהם יש בו איזה בחינת חידוש יש מאין, הרי ביום הכ"ב או הכ"ג בוודאי הכל רך וחדוה, כי כבר נמצא עולם לסמוך עליו ולשמוח בו.

יג.

וזהו השמחה שאין שמחה אלא בהוות השלימות, כי בוודאי יש מאין הוא יראה עילאה אין בו שמחה מורגשת כלל והכל עומדים באימה וביראה לפני קונם. אבל כאשר מתהפכת הבריאה להסתכל מצד שני ורואה עולם שלם אז נזכר שם שלם על עולם שלם ואז ישמח ה' במעשיו ואז נעשה שמחה גדולה ורבה וזהו שמחת תורה. ומתוך שמחה זו נובע ברכה עליונה

מן העליון אל התחתון ומכל הצדדים, וזאת הברכה אשר ברך משה.

בראשית הוא התחלה אחר האחרית

יד.

ואז עולה חתן בראשית והוא שמח מאד ואין חל עליו דין קושי הבראשית כלל. והא כיצד, כי אינו קורא אותו מתוך התחלה אלא מתוך סיום התורה ומתוך שלימות שמחת תורה. [בחג השבועות קוראים במרכבה ובשמיני עצרת במעשה בראשית והם נקודות שני דרכי העולם של ניסן הנמסר לנו שהוא מעשה מרכבה ושל תשרי הנסתר מלמעלה מעשה בראשית שהוא נקודת החודש הזה]

טו.

כתיב אני ראשון ואני אחרון אני ראשון בראש השנה ואני אחרון ביום טוב אחרון של חג. אני ראשון הדברים הקשים אשר דבר משה אני אחרון וזאת הברכה אשר ברך משה. ויראהו ה' עד היום האחרון. מעונה אלהי קדם ומתחת זרועות עולם. כשם שהוא אלהי קדם כך הוא מתחת זרועות עולם. והיינו אין

מושג עליון כך גם ראשון ואחרון אינם אלא מושגים עליונים והמושג העליון של אחרון נחגג ביום האחרון של חג ובו שולטת השלימות הגמורה שכל הנחלים כבר הלכו אל הים ואין בו שום חיסרון כלל.

טו.

ומכאן מקום איתי לחלוק על מאמר הובא מבעל חידושי הרי"מ שהקשה כיצד אפשר לשמוח בתורה אלא ששמחים על שמקבלים על עצמנו לשמור את התורה. ודברים הללו לפי משמעות פשוטם קשים מאד הייתכן להפוך דברי אלהים חיים שעושים משתה לגמרה של תורה ולומר אין זה אלא סעודה לתחילתה העתידית של תורה. וכי אסור לשמוח יום אחד בשנה והכל מוסר. אבל כוונתו הפנימית שלפי ששמחת תורה הוא שמחת בשלימות אחרון של השגת האל אין לפרש שלימות זו כאחרית מנותקת, כפי שיש אחרית עצובה כי הולך אדם אל בית עולמו. כי השלימות האחרונה של שמחת ה' הוא בוודאי בעצמה שלימות אינסופית (ולכן יש בה איזה קושי לבטא כי אם יש עוד התעלות אינסופית כיצד הוא שלימות אחרונה ואם אינה שלימות אחרונה כיצד הוא שלימות כלל) ולכן מי ששמח בשמחת תורה לא יפסיק ללמוד אחר שמחת תורה כאילו סיים כמו שמסיימים

העולם עומד על בלימה אלא זרועות הקב"ה אוחזים אותו. וההשגה בזה כשם שיש התבוננות כיצד הקב"ה הוא מקדם לכל, אשר מתוך התבוננות זו עצמה לפעמים אומרים שממילא הוא גם אחרית לכל, אבל אין זה אני אחרון האמיתי, כי בפירוש זה אין אני אחרון אלא פירוש לאני ראשון שהוא מעבר לזמן. אבל אני אחרון יש לו עוד השגה בפני עצמו והוא כי כל הדברים חוזרים אל הקב"ה, ושלימות כולם מגעת אליו. בדיוק כפי שנקודת יש מאין הראשונה שלהם משתרשת אליו שכן כאשר שואלים על כל דבר בעולם מנין ועל הדבר הזה שואלים מנין סוף מגיעים אליו. כך בדיוק כאשר שואלים על כל דבר ולאן אתה הולך ואז שואלים ולאן זה הולך וכו' הרי הכל מגיע אליו. וכשם שבלעדי אין אלהים, כלומר גם למי שנמצא באיזה שלב באמצע יכול הוא לומר על כל דבר ישירות ברוך אתה ה' בורא דבר זה שכן אין בלעדיו כח אע"פ שיש סיבות משתלשלות רבות. כך הוא ביחס לאני אחרון גם כאשר עוד רחוקים אנחנו מאד מן שלימות עצמנו אין זה נכון אלא אם היה משהו בינתיים אבל לפי שמבלעדי אין אלהים לכן השלימות האחרונה של הכל כבר אפשר לברך עליה כאשר נמצאים בעולם הזה באמצע. ולפי שכל דבר הנערך כאן בזמן אינו אלא

ולא קשה של ראש השנה. ומזה הטעם
עצמו אין מסיימים את התורה בראש
השנה כפי שהיה ראוי אלא בסיום
החודש שכבר נעשה ההתחלה וכבר
נקבע העולם מתוך יש מאין ובבנין
השלם הזה שמחים ומתחילים את
התורה בשמחה.

איזה חכמה חיצונית ויוצאים עם
תואר וזהו. אבל אדרבה שמחת השגת
שלמות גמר התורה הוא שמחת גמר
מוחלטת הרבה יותר מאותו השמחה
החיצונית של מי שגמר את התואר
ודווקא מפני כן לא יפסיק לעולם
המעגל של בראשית, אבל בראשית זה
כבר הוא בראשית רך של שמיני עצרת

לצפיה ושמיעה בשיעור הזה

[/https://yitzchoklowy.com/chumash/sefer-bereshit/bereshit/bre](https://yitzchoklowy.com/chumash/sefer-bereshit/bereshit/bre)

לשמיעת השיעור בקול הלשון: 718-521-5231
3113235111